

บทที่ 3

หลักเกณฑ์เรื่องอายุความและอายุความสะดุดหยุดอยู่ในต่างประเทศ

การดำเนินคดีอาญานั้นจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของอายุความซึ่งเป็นเงื่อนไขที่กฎหมายให้อำนาจในการดำเนินคดี โดยระยะเวลาในการกำหนดอายุความนั้นขึ้นอยู่กับสภาพความร้ายแรงของการกระทำความผิด จากการศึกษาพบว่า ในต่างประเทศมีหลายประเทศที่กำหนดให้บางฐานความผิดไม่มีอายุความ เช่น อาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ (crime against humanities) อาชญากรรมสงคราม (war crimes) และอาชญากรรมการรุกราน (the crimes of aggression) โดยบทนี้จะกล่าวถึง อายุความฟ้องคดีอาญาและการหยุดนับอายุความหรืออายุความสะดุดหยุดอยู่ในประเทศต่างๆ ทั้งในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (common law) และกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (civil law) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการกำหนดอายุความ ว่ามีหลักเกณฑ์การกำหนดอายุความอย่างไรหรือรูปแบบอายุความสะดุดหยุดอยู่ และหลักเกณฑ์การกำหนดอายุความสะดุดหยุด และในแต่ละประเทศนั้นมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

3.1 ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)

สำหรับระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) จะมีแนวคิดเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาแตกต่างกันออกไป โดยถือว่าการฟ้องคดีอาญาเป็นเรื่องของรัฐที่จะเข้ามาดำเนินการในเวลาใดก็ได้ เพื่อดูแลความสงบสุขของสังคมตามหลัก nullum tempus occur it regi หรือ Time does not run against the king กล่าวคือ กษัตริย์หรือรัฐย่อมสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้เสมอไม่ว่าเวลาจะผ่านไปเนิ่นนานเท่าใด โดยยอมรับว่าอายุความเป็นสิ่งที่สำคัญต่อความผาสุกของสังคม ข้อจำกัดในเรื่องการฟ้องคดีด้วยเหตุแห่งการล่วงเลยของกาลเวลาจะเกิดขึ้นเฉพาะเท่าที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรกำหนดยกเว้นไว้อย่างชัดเจนเท่านั้นและจะใช้กับความผิดที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายเสมอ¹

¹ อรุณี อนันตชัยศิลป์. (2542). *อายุความในคดีอาญา*. หน้า 11.

ในประเทศที่ใช้ระบบจารีตประเพณี (Common Law) อายุความ (Statute of Limitations) จะหมายความถึง “บทบัญญัติ (Statute) ซึ่งกำหนดเวลาสูงสุดที่กฎหมายจะสามารถเข้ามาดำเนินการนับแต่เกิดเหตุ”

3.1.1 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นต้นแบบของระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ในการดำเนินคดีอาญาจึงใช้หลักเรื่อง “nullum tempus occurrit regi” หรือ “Time does not run against the King” ซึ่งหมายความว่า “อายุความจะไม่ใช้กับกษัตริย์” โดยตามประวัติศาสตร์นั้นจุดเริ่มต้นของหลักนี้ก็คือความเชื่อที่ว่า “กษัตริย์หรือประมุขของประเทศอยู่เหนือกฎหมาย” (The sovereign is above the law) เนื่องจากกษัตริย์นั้นทรงต้องปฏิบัติพระราชกรณียกิจอันเกี่ยวกับประโยชน์ของสาธารณะตลอดเวลา จึงไม่นำอายุความมาใช้กับกษัตริย์²

การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดเป็นเรื่องที่รัฐเข้ามาดำเนินการเพื่อดูแลความสงบสุขของสังคม จึงสามารถฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่มีกำหนดอายุความ แต่ในปัจจุบันได้มีการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statute Law หรือ Statutory Law) เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติ โดยมีฐานะเป็นกฎหมายลำดับรองในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ซึ่งในปัจจุบันได้มีการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญาไว้เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยได้กำหนดให้มีอายุความในการฟ้องคดีเกี่ยวกับความผิดบางฐาน เช่น

1. ความผิดฐานกบฏตาม Treason Act 1695 จะต้องฟ้องคดีภายใน 3 ปี นับแต่ความผิดเกิดขึ้น ยกเว้นความผิดฐานประทุษร้ายต่อองค์พระมหากษัตริย์อันถือเป็นการกระทำความผิดร้ายแรงซึ่งไม่มีอายุความในการดำเนินคดี

2. ความผิดฐานจลาจลตาม Riot Act 1714 จะต้องฟ้องคดีภายในสิบสองเดือนนับแต่ความผิดเกิดขึ้น³

3. ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (corrupt or illegal practice at election) จะต้องฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่ความผิดเกิดขึ้น

4. ความผิดฐานให้การเท็จ แจ้งความเท็จหรือยื่นพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ ในการทำสูติบัตร และมรณะบัตรตาม Perjury Act 1911 จะต้องฟ้องคดีภายใน 3 ปี นับแต่ความผิดเกิดขึ้น⁴

² Green. (n.d.). *The King never Dies : The application of Nullum Tempus Occurrit Regie to statutes of repose in product liability cases.* From <http://www.morganlewis.com>.

³ สุระทิน ชัยทองคำ. (2552). *การหยุดนับอายุความ : ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี.* หน้า 43.

⁴ แหล่งเดิม. หน้า 44.

5. ความผิดฐานเข้าไปในเขตที่ใดในเวลากลางคืนเพื่อเข้าไปล่าสัตว์ไม่ว่าเขตนั้นจะมีสิ่งกีดกั้นหรือไม่ตาม Night Poaching Act 1828 จะต้องฟ้องคดีภายใน 12 เดือนนับแต่ความผิดเกิดขึ้น⁵

6. ความผิดอื่นที่มีโทษสถานเบา (summary offences)⁶ จะต้องฟ้องคดีภายใน 6 เดือนนับแต่ความผิดเกิดขึ้น

การกำหนดอายุความในความผิดบางฐานของประเทศอังกฤษก็เพื่อให้การพิสูจน์พยานหลักฐานและการพิจารณาคดีเสร็จสิ้นโดยเร็ว เพราะลักษณะความผิดบางฐานหากปล่อยให้เนิ่นนานไปทำให้พยานหลักฐานอาจหายไปตามกาลเวลา และอายุความก็ได้กำหนดไว้เฉพาะความผิดบางฐานเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเฉพาะความผิดไม่ร้ายแรงเท่านั้นที่กำหนดให้มีอายุความ แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า ประเทศอังกฤษไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความสะดุดหยุดอยู่ในคดีอาญาหรือการหยุดนับอายุความชั่วคราว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินคดีอาญาของประเทศอังกฤษใช้หลักเรื่อง nullum tempus occurt regi ซึ่งถือว่าการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดเป็นเรื่องที่รัฐเข้ามาดำเนินการเพื่อดูแลความสงบสุขของสังคมจึงสามารถฟ้องคดีได้ตลอดเวลา เว้นแต่ความผิดบางฐานที่ได้กำหนดอายุความไว้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

3.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาจัดเป็นประเทศหนึ่งที่ใช้กฎหมายในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความในคดีอาญาจึงมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับประเทศอังกฤษ ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการกำหนดอายุความและได้มีการพัฒนาหลักเกณฑ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้หลักเกณฑ์ของกฎหมายค่อนข้างทันสมัยและมีประสิทธิภาพในการนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยมลรัฐต่างๆ หลายมลรัฐ และกฎหมายที่ใช้บังคับนั้นมีทั้งกฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal Law) กฎหมายของมลรัฐ (State Law) กฎหมายระดับท้องถิ่น (Local Law) บทบัญญัติเกี่ยวกับคดีอาญาของแต่ละมลรัฐยังมีรายละเอียดของโทษและอายุความที่แตกต่างกันออกไป แต่ส่วนใหญ่มักจะกำหนดให้ไม่มีอายุความในความผิดที่มีโทษประหารชีวิต รวมทั้งความผิดร้ายแรงอื่นๆ ด้วย

ประเทศสหรัฐอเมริกาแม้จะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษ แต่ในปัจจุบันในการดำเนินคดีอาญานั้นระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกากลับใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public

⁵ แหล่งเดิม. หน้า 44.

⁶ “summary offence” ได้แก่ การกระทำความผิดที่มีโทษปรับไม่เกิน 5,000 ปอนด์ และมีโทษจำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์.

Prosecution) โดยมีพนักงานอัยการทำหน้าที่เป็นผู้ฟ้องคดี ซึ่งพนักงานอัยการอาจพิจารณาสั่งฟ้องคดีหรือไม่ฟ้องคดีได้เอง แต่ในคดีที่เป็นการกระทำความผิดร้ายแรง (felony) การฟ้องคดีจะกระทำได้อีกเมื่อ ได้มีการให้คณะลูกขุนใหญ่ (grand jury) พิจารณาว่าคดีมีมูลพอที่จะสั่งฟ้องหรือไม่ (indictment) ซึ่งพนักงานอัยการต้องฟ้องคดี หรือได้รับการยืนยันให้ฟ้องคดีจากคณะลูกขุนใหญ่ภายในกำหนดอายุความ ในกรณีที่การกระทำความผิดนั้นเป็นการกระทำที่กฎหมายกำหนดให้มีอายุความในการดำเนินคดี⁷ ทั้งนี้เพราะในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีพระมหากษัตริย์ จึงถือหลักว่าการกระทำความผิดอาญาเป็นการกระทำที่เป็นความผิดต่อสังคมหรือต่อส่วนรวม สังคมและรัฐเท่านั้น จึงเป็นผู้เสียหาย ดังนั้น รัฐจึงมีส่วนได้เสีย และมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำความผิดดังกล่าว เนื่องจากรัฐมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ทั้งมีหน้าที่ป้องกันสังคมมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นด้วย

ส่วนผู้เสียหายนั้น โดยหลักแล้วไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้นในคดีที่เห็นได้ชัดเจนว่าผู้ต้องหาควรจะถูกฟ้องและพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง หากศาลได้รับเหตุผลของพนักงานอัยการในการสั่งไม่ฟ้องแล้ว ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีเห็นว่า ควรให้นักกฎหมายของผู้เสียหาย (Private Prosecutor) เป็นโจทก์แทนพนักงานอัยการ ดังนี้ ในคดีประเภทดังกล่าวผู้เสียหายหรือเอกชนจึงจะมีอำนาจฟ้องคดีอาญา⁸

โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะนำเสนอแต่เพียงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอายุความฟ้องคดีอาญาของรัฐบาลกลาง และกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กในบางส่วนเพื่อเป็นกรณีศึกษาถึงรูปแบบในการกำหนดอายุความในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

รัฐบัญญัติแห่งสหรัฐอเมริกาว่าด้วยเรื่องอายุความ (Federal statute of Limitations) ที่บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Code หรือ U.S.Code.)⁹

1. การกระทำความผิดร้ายแรงที่มีโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต เช่น การกระทำความผิดตามบทบัญญัติของ 18 U.S.Code. มาตรา 1091 ซึ่งได้แก่ การกระทำความผิดฐานอาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) หรือการกระทำความผิดตามบทบัญญัติของ 18 U.S.Code. มาตรา 229 ซึ่งได้แก่ การกระทำความผิดฐานใช้ มีไว้เพื่อใช้ ครอบครอง ผลิต พัฒนา หรือจำหน่ายด้วยประการใดๆ ซึ่งอาวุธเคมี ไม่มีอายุความในการฟ้องคดีตามบทบัญญัติของ 18 U.S.Code. มาตรา 3281

⁷ ปวีณา วิโรจน์ระชัย. (2551). *อายุความในฐานะเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี* : ศึกษาเฉพาะขั้นตอนนำคดีขึ้นสู่ศาล. หน้า 12.

⁸ วรินทร์ แต่ประยูร. (2545). *สิทธิการฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหายในศาลทหาร*. หน้า 48.

⁹ United states Code Title 18.

2. การกระทำความผิดฐานก่อการร้ายที่เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต หรือเล็งเห็นได้ว่าอาจทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บสาหัส ไม่มีอายุความฟ้องคดี ส่วนการกระทำความผิดฐานก่อการร้ายอื่นๆ นั้น มีอายุความฟ้องคดี 8 ปี นับแต่การกระทำความผิดเกิดขึ้น ตามบทบัญญัติของ 18 U.S.Code. มาตรา 3286

3. การกระทำความผิดฐานโจรกรรมงานศิลปะจากพิพิธภัณฑ์ หรือโจรกรรมงานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมมีอายุความในการฟ้องคดี 20 ปี นับแต่การกระทำความผิดเกิด ตามบทบัญญัติของ 18 U.S.Code. มาตรา 3294

ในขณะนี้ประมวลกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้มีบทบัญญัติในเรื่องอายุความสะดุดหยุดอยู่ หรือ tolling ซึ่งสามารถหยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราวในบางกรณีเพื่อเป็นเครื่องมือแก่พนักงานอัยการในการดำเนินคดี¹⁰ (prosecution) โดยมาตรา 3290 ของ 18 U.S.Code. ได้กำหนดว่า “ไม่ให้นำบทบัญญัติเรื่องอายุความมาใช้ในกรณีของบุคคลที่หลบหนีจากกระบวนการยุติธรรม”

โดยส่วนใหญ่แล้วความผิดทางอาญาในฐานอื่นๆ ตามกฎหมายของรัฐบาลกลางแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ได้บัญญัติเรื่องอายุความฟ้องคดีไว้ในตัวกฎหมายเองแต่จะอาศัยบทบัญญัติของ 18 U.S.Code. มาตรา 3282 ที่บัญญัติว่า “ถ้ามิได้ยื่นฟ้อง หรือมิได้รับคำยืนยันให้ฟ้องคดีจากคณะลูกขุนภายในระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันล่วงเลยการลงโทษจะฟ้องคดีพิจารณาพิพากษา หรือลงโทษในการกระทำนั้นไม่ได้ เว้นแต่ความผิดที่มีโทษประหารชีวิต¹¹

ที่กล่าวมาข้างต้นคือตัวอย่างของอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกาตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกา อันเป็นกฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal Law)

อายุความฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก (New York State Criminal Procedure Law)¹²

¹⁰ Brian M Pearce ‘Statutes of limitations for Federal Criminal Statutes in Fugitive Cases’ Memorandum to Deputy Attorney General. อ้างถึงใน ฌีรัฐสา ถัทร โพงุรุย์และ ไบรอัน เอ็ม เพียร์ซ (2550). *อายุความสะดุดหยุดอยู่ในคดีอาญา*. หน้า 32

¹¹ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, เอมอร ไซยบัวแดง, สุวนิช แสงผล และ อัจฉรา ปรีชาจิตต์. (2548). *ปัญหาอายุความของความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 (รายงานวิจัย)*. หน้า 3:1:6.

¹² New York state Criminal Procedure Law อ้างถึงใน ปวีณา วิโรจน์ธนะชัย. (2551). *อายุความในฐานะเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี : ศึกษาเฉพาะชั้นตอนนำคดีขึ้นสู่ศาล*. หน้า 58.

1. การกระทำผิดร้ายแรงในระดับ Class A felony¹³ คือการกระทำความผิดที่มีโทษประหารชีวิต หรือ โทษจำคุกตลอดชีวิต เช่น การฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน¹⁴ จะกำหนดให้ไม่มีอายุความ

2. การกระทำความผิดร้ายแรงอื่น เช่น การข่มขืนกระทำชำเรา (Class B felony)¹⁵ ต้องทำการฟ้องคดีภายในระยะเวลา 5 ปี นับแต่การกระทำความผิดเกิด

3. การกระทำความผิดที่เป็น Misdemeanor อันมีความร้ายแรงน้อยกว่า Felony เช่น การบุกรุกเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นโดยมิอาวรุ¹⁶ ต้องทำการฟ้องภายในระยะเวลา 2 ปี นับแต่การกระทำความผิดเกิด

4. การกระทำผิดที่เป็นความผิดเล็กน้อยอื่นๆ เช่น การไม่แจ้งความกรณีอาวรุปืนหาย¹⁷ ต้องทำการฟ้องคดีภายใน 1 ปี นับแต่การกระทำความผิดเกิด

นอกจากนี้กฎหมายวิธีพิจารณาความมลรัฐนิวยอร์ก ยังได้บัญญัติถึงเหตุที่จะหยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) ไว้ได้แก่

1. จำเลยยังคงอยู่นอกรัฐ
2. ไม่ปรากฏแหล่งที่อยู่ของจำเลยภายหลังการค้นหาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
3. ในกรณีที่เป็นการกระทำทางเพศต่อเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้เสียหายยังมีอายุไม่ครบ 18 ปี บริบูรณ์

ทั้งนี้อายุความจะเริ่มนับต่อไปเมื่อเหตุต่างๆ ที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ได้หมดไปแล้ว

¹³ ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก ได้แบ่งประเภทของการกระทำความผิดไว้โดยสัมพันธ์กับอัตราโทษ ดังนี้

1. “Felony” ได้แก่ การกระทำความผิดชั้นร้ายแรง ที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปี และแบ่งระดับออกเป็น class ซึ่งมีตั้งแต่ Class A felony - Class felony.
2. “Misdemeanor” ได้แก่ การกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่า “felony” ที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 15 วัน แต่ไม่เกิน 1 ปี และแบ่งระดับออกเป็น Class ซึ่งแบ่งออกเป็น Class A Misdemeanor, Class B Misdemeanor และ Unclassified Misdemeanor.
3. “Violation” ได้แก่ การกระทำความผิดที่มีโทษจำคุกเล็กน้อย คือมีโทษจำคุกไม่เกิน 15 วัน.
4. “Traffic infraction” ได้แก่ การกระทำความผิดที่เป็นการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับการจราจร.

¹⁴ New York State Penal Law section 125. 27.

¹⁵ New York State Penal Law section 130. 35.

¹⁶ New York State Penal Law section 140. 20 and 140. 25.

¹⁷ New York State Penal Law section 400. 10.

จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศหนึ่งที่ได้ให้ความสำคัญกับบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องอายุความซึ่งมีการพัฒนาหลักเกณฑ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้หลักเกณฑ์ของกฎหมายดังกล่าวค่อนข้างทันสมัยเหมาะสมกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งอายุความในแต่ละฐานความผิดและในแต่ละรัฐก็มีความแตกต่างกันออกไป แม้จะเป็นความผิดประเภทเดียวกันก็ตาม

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การฟ้องคดีอาญาโดยหลักกฎหมายจารีตประเพณีนั้นจะไม่มีกำหนดอายุความในการฟ้องร้องคดี อันเนื่องมาจากหลักการที่ต้องการที่จะปกป้องรัฐให้พ้นจากผลกระทบของการฟ้องคดีอาญาที่ขาดอายุความ และที่สำคัญก็คือการกระทำความผิดถือว่าเป็นการกระทำที่กระทบต่อรัฐ ดังนั้นรัฐจึงเป็นผู้เสียหาย ซึ่งอายุความนั้นแท้จริงแล้วเป็นเป็นการแสดงอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ

3.2 ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law)

ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดอายุความสำหรับความผิดอาญาไว้ เพราะอายุความถือว่าเป็นเงื่อนไขที่กฎหมายให้อำนาจในการดำเนินคดี โดยอาศัยหลักเรื่อง “กฎแห่งการลืม” (la loi de l'oubli) ซึ่งมีแนวคิดว่า เมื่อมีความผิดเกิดขึ้น การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดควรกระทำให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว ยิ่งเวลาล่วงเลยไปนานเท่าใดความทรงจำเกี่ยวกับพยานหลักฐานก็ยิ่งน้อยลงไปเท่านั้น หรือไม่อาจนำพยานมาสืบได้ เพราะพยานหลักฐานอาจสูญหายไปตามกาลเวลา และความแม่นยำในเหตุการณ์ที่ผ่านไปก็ย่อมลดลง โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดในการนำพยานบุคคลมาสืบย่อมมีมาก ทำให้เกิดความยุ่งยากในการนำสืบพิสูจน์ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลย และการที่ผู้กระทำความผิดต้องหลบหนีอยู่นานพ้นเวลาที่กำหนดไว้ย่อมเป็นการทรมานผู้นั้นพอสมควร ถือเป็นการลงโทษอยู่ทางหนึ่งแล้วจึงไม่ควรลงโทษซ้ำอีก นอกจากนี้ การที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีไปและไม่ได้กระทำความผิดอีกจนพ้นกำหนดเวลาตามกฎหมาย เป็นการแสดงว่าผู้นั้นได้ระมัดระวังความประพฤติของตนที่จะไม่ไปกระทำความผิดอีก ถือเป็นนโยบายทางอาญาที่มีผลในการป้องกันความผิดอาญาอีกทางหนึ่ง

3.2.1 ประเทศเยอรมัน

การดำเนินคดีอาญาในประเทศเยอรมันเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) ถือว่า การดำเนินคดีอาญาเป็นหน้าที่ของรัฐ และรัฐเป็นผู้เสียหาย โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้มีหน้าที่ในการฟ้องร้องดำเนินคดี¹⁸ โดยพนักงานอัยการต้องฟ้องคดีภายในระยะเวลาอายุความตามที่

¹⁸ คณิต ฌ นคร. (2533). อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง. หน้า 77.

กฎหมายได้กำหนดไว้ ซึ่งถือว่าการที่คดีขาดอายุความนั้น เป็นผลทำให้คดีไม่สมบูรณ์ต้องยุติดำเนินคดี โดยพนักงานอัยการไม่อาจฟ้องคดีได้อีกต่อไป

ประเทศเยอรมันเป็นประเทศหนึ่งที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) จึงมีการกำหนดเรื่องอายุความในคดีอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch, StGB หรือ Criminal Code Chapter 5 Statutes of Limitation) โดยแบ่งอายุความออกเป็น 2 ประเภท¹⁹ คือ อายุความฟ้องร้องและอายุความบังคับโทษ

1) อายุความฟ้องคดี (Title One Statute of Limitation for Prosecution) ได้มีมาตรา 78 (Section 78 Period of Limitation) กำหนดไว้โดยสรุปได้ว่า การฟ้องคดีอาญาต้องทำภายในกำหนดอายุความ²⁰ ยกเว้นความผิดอาญาร้ายแรงบางประเภท เช่น ความผิดฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์²¹ (Genocide) ความผิดฐานฆ่าคนตาย²² ไม่อยู่ในบังคับของเรื่องอายุความ²³ ทั้งนี้ได้กำหนดอายุความไว้แตกต่างกันไปตามความร้ายแรงของความผิด คือ อายุความสามสิบปีในคดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต อายุความยี่สิบปีในคดีที่มีโทษจำคุกสิบปีขึ้นไป อายุความสิบปีในคดีที่มีโทษจำคุกห้าปีขึ้นไปแต่ไม่เกินสิบปี อายุความห้าปีในคดีที่มีโทษจำคุกหนึ่งปีขึ้นไปแต่ไม่เกินห้าปี และอายุความสามปีกรณีอื่นๆ²⁴

สำหรับการกำหนดอายุความในคดีอาญานั้น ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา (German Penal Code) ดังนี้

1. การกระทำความผิดร้ายแรงฐานฆ่าคนตายโดยทารุณโหดร้าย เช่น การฆ่าผู้อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพอใจในทางเพศ ไม่มีกำหนดอายุความในการฟ้องคดี

2. การกระทำความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต มีกำหนดอายุความ 30 ปี

3. การกระทำความผิดที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 10 ปี มีกำหนดอายุความ 20 ปี

4. การกระทำความผิดที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี มีกำหนดอายุความ 10 ปี

5. การกระทำความผิดที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี มีกำหนดอายุความ 5 ปี

6. การกระทำความผิดอื่นๆ มีอายุความ 3 ปี

นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมันก็ได้กำหนดให้ความผิดบางประเภทไม่มีกำหนดอายุความประกอบด้วยความผิดดังต่อไปนี้

¹⁹ ญัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์และไบรอัน เอ็ม เพียร์ซ. เล่มเดิม. หน้า 26.

²⁰ German Penal Code section 78 (1).

²¹ German Penal Code section 220 a.

²² German Penal Code section 211.

²³ German Penal Code section 78 (2).

²⁴ German Penal Code section 78 (3) - (4).

ประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมัน (German Penal Code) มาตรา 221 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นบัญญัติว่า

- (1) ผู้ฆ่าผู้อื่นจะต้องได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิต
- (2) ผู้ที่ฆ่าผู้อื่น คือ บุคคลที่ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา หรือเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศ หรือเนื่องจากความละโมภหรือเหตุอื่น หรือกระทำการขยาชาติหรือทารุณโหดร้ายโดยเจตนาให้เกิดอันตรายต่อสังคม หรือเพื่อความสะดวกในการกระทำความผิดอย่างอื่นหรือให้กระทำความผิดอย่างอื่นบรรลุผล

ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 221 นี้เป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาเป็นความผิดที่ไม่อยู่ในบังคับของอายุความ ซึ่งหมายความว่าสามารถฟ้องคดีในฐานความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาเมื่อใดก็ได้

2) อายุความบังคับโทษ (Title Two Statute of Limitation for Execution) ได้มีมาตรา 79 (Section 79 Period of Limitation) กำหนดไว้โดยสรุปว่า ไม่ให้บังคับโทษหรือมาตรการอื่นๆ เพื่อลงโทษซึ่งถึงที่สุดแล้วภายหลังจากที่ขาดอายุความ²⁵ ในการบังคับโทษสำหรับความผิดฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) และความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตไม่มีกำหนดอายุความทำนองเดียวกับเรื่องอายุความฟ้องคดี และได้กำหนดอายุความบังคับโทษไว้ คือ อายุความยี่สิบห้าปีในคดีที่มีโทษจำคุกสิบปีขึ้นไปอายุความยี่สิบปีในคดีที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปถึงสิบปี อายุความสิบปีในคดีที่มีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไปถึงห้าปี อายุความห้าปีในคดีที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีและโทษปรับอัตรารายวันสามสิบวันขึ้นไป และอายุความสามปีในคดีที่มีโทษปรับไม่เกินอัตรารายวันสามสิบวัน ทั้งนี้ ให้เริ่มนับอายุความบังคับโทษตั้งแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุด²⁶

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมัน (German Penal Code (Strafgesetzbuch, StGB)) ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการการหยุดนับอายุความไว้ โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 78 บี และ 78 ซี ให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) ในบางกรณี เช่น ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศต่อเด็กอายุไม่เกิน 14 ปี อายุความจะเริ่มนับก็ต่อเมื่อผู้เสียหายที่เป็นเด็กนั้นมีอายุครบ 18 ปี²⁷ หรือกรณีที่การฟ้องคดีไม่อาจทำได้ด้วยเหตุประการใดๆ อายุความก็จะยังไม่เริ่มนับ เว้นแต่กรณีที่ฟ้องคดีไม่ได้นั้นเป็นเพราะเหตุที่เกิดจากความบกพร่องของคำร้องทุกข์หรือของให้ฟ้องคดี²⁸ เมื่อไม่อาจฟ้องคดีได้เพราะผู้กระทำความผิดเป็นสภานิติบัญญัติ (Bundestag หรือ

²⁵ German Penal Code section 79 (1).

²⁶ German Penal Code section 79 (6).

²⁷ German Penal Code section 78 B.

²⁸ German Penal Code section 78 B (1).

legislative body of land) ให้หยุดนับอายุความตั้งแต่วันที่พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจทราบถึงการกระทำและรู้ตัวผู้กระทำ หรือมีข้อมูลการกระทำความผิดอาญาหรือการร้องทุกข์เกี่ยวกับผู้กระทำความผิด²⁹ เมื่อมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก่อนขาดอายุความ กำหนดอายุความจะไม่สิ้นสุดลงก่อนการเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณา³⁰ เมื่อกฎหมายได้กำหนดโทษจำคุกไม่เกินกว่าห้าปี ในการเพิ่มโทษโดยเฉพาะในคดีร้ายแรง และได้มีกระบวนการพิจารณาในศาลประจำเขต (Regional Court) ให้หยุดนับอายุความตามมาตรา 78 (3) no 4 โดยเริ่มจากวันที่ศาลเริ่มการพิจารณาเป็นเวลาไม่เกิน 5 ปี³¹ กรณีที่ผู้กระทำความผิดอยู่ต่างประเทศ หากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบได้ยื่นคำร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนไปยังประเทศดังกล่าวแล้ว ให้หยุดพักการนับอายุความตั้งแต่วันที่หน่วยงานต่างประเทศได้รับคำร้อง

1. จนกว่าจะมีการส่งตัวผู้กระทำความผิดให้เจ้าหน้าที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
2. จนกว่าผู้กระทำความผิดจะเดินทางออกนอกประเทศนั้นด้วยวิธีอื่นๆ
3. จนกว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะได้รับหนังสือปฏิเสธคำขอ
4. จนกว่าเจ้าหน้าที่จะถอนคำขอนั้น

หากไม่ทราบวันที่เจ้าหน้าที่ของต่างประเทศได้รับหนังสือคำขอ ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของต่างประเทศได้รับหนังสือคำขอเมื่อเวลาผ่านไปแล้วหนึ่งเดือนนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้ส่งหนังสือคำขอนั้น เว้นเสียว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีทราบว่าเจ้าหน้าที่ของต่างประเทศไม่ได้รับหนังสือหรือรับในเวลาหลังจากนั้น

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ซี เป็นเรื่องที่ยุคนับอายุความโดยการร้องขอต่อศาล³² มาตรา 78 ซี ได้กำหนดว่า

ให้หยุดนับอายุความกรณีดังต่อไปนี้³³

1. ในการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาครั้งแรก ได้ความว่าการสอบสวนเป็นไปในทางที่เป็นปฏิกิริยาแก่ผู้ต้องหา หรือมีคำสั่งให้มีการสอบสวน
2. มีการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาโดยศาล หรือมีคำสั่งเช่นนั้น
3. มีการดำเนินการใดๆ ของผู้เชี่ยวชาญตามคำสั่งศาลหรือพนักงานอัยการ หากผู้ถูกกล่าวหาเคยถูกสอบปากคำ หรือบุคคลดังกล่าวได้รับหมายให้เริ่มดำเนินการสอบสวน

²⁹ German Penal Code section 78 B (2).

³⁰ German Penal Code section 78 B (3).

³¹ German Penal Code section 78 B (4).

³² ฉัตรวิภา ภัทรไพฑูรย์และไบรอัน เอ็ม เพียร์ซ. เล่มเดิม. หน้า 25.

³³ German Penal Code section 78 C (1).

4. มีการออกหมายยึดหรือค้นและมีคำพิพากษาของศาลต่อผู้นั้น
5. มีการออกหมายจับ คำสั่งให้ควบคุมตัว คำสั่งให้นำตัวมาศาลเพื่อการสอบปากคำและมีการตัดสินของศาลต่อผู้นั้น
6. มีการยื่นฟ้องคดีโดยอัยการ
7. มีการเปิดคดี
8. มีการกำหนดวันนัดพิจารณา
9. มีคำสั่งทางอาญาหรือการตัดสินอย่างอื่นที่เท่ากับการทำคำพิพากษา
10. มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเนื่องจากไม่มีตัวผู้ต้องหาที่ได้มีการสั่งฟ้องไว้ หรือคำสั่งใดๆ ของศาลหรือพนักงานอัยการ ซึ่งมีขึ้นภายหลังจากที่มีการจำหน่ายคดี หรือในขั้นตอนที่ไม่ได้ตัวผู้ต้องหาที่มีการสั่งฟ้องไว้มาเพื่อให้ได้ความแน่ชัดเรื่องที่อยู่ของบุคคลดังกล่าวเพื่อรักษาพยานหลักฐาน

11. มีคำสั่งศาลให้จำหน่ายคดีเนื่องจากผู้ต้องหาที่ได้มีการสั่งฟ้องไว้ไม่สามารถต่อสู้อคดีได้ หรือคำสั่งใดๆ ของศาลหรือพนักงานอัยการ ซึ่งมีขึ้นภายหลังจากที่มีการจำหน่ายคดีเพื่อทบทวนความสามารถในการต่อสู้อคดีของจำเลยที่มีการสั่งฟ้องไว้

12. มีคำขอใดๆ ของศาลเพื่อให้มีการสอบสวนในต่างประเทศ ในขั้นตอนการกักตัวไว้เพื่อป้องกันและในขั้นตอนอื่น ให้มีการหยุดนับอายุความเมื่อมีการกักตัวไว้เพื่อป้องกัน

การนับอายุความตามมาตรานี้จะต้องเป็นไปโดยคำสั่งลายลักษณ์อักษรของศาลที่จะมีผลบังคับในเวลาที่มีการลงนามคำสั่งนั้น อย่างไรก็ตามหากไม่มีการดำเนินการตามคำขอเพื่อออกคำสั่งดังกล่าวในทันที กฎหมายให้ถือเอาเวลาที่มีการเสนอเพื่อพิจารณาเป็นเวลาที่มีผลบังคับ³⁴ ให้นับอายุความต่อ (anew) เมื่อเหตุการณ์ที่ทำให้การหยุดนับอายุความนั้นหมดไป โดยการฟ้องคดีจะต้องทำภายในกำหนดอายุความล่าสุด หากอายุความที่เพิ่มขึ้นได้หมดลงในเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 78 เอ หรือ 3 ปี หากเวลาดังกล่าวสั้นกว่าสามปี โดยไม่ให้นำมาตรา 78 บี มาใช้บังคับ³⁵ ให้การหยุดนับอายุความมีผลเฉพาะกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกรณี³⁶ หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมแนวทางปฏิบัติที่นำมาใช้ในเวลาที่กรณีก่อนการตัดสินและทำให้อายุความสั้นลง ให้การกระทำที่ทำให้การหยุดนับอายุความ ซึ่งใช้ก่อนการบังคับตามกฎหมายใหม่ มีผลบังคับใช้ แม้ว่าในเวลาหยุดนับอายุความจะไม่อาจฟ้องคดีได้เพราะขาดอายุความแล้ว³⁷

³⁴ German Penal Code section 78 C (2).

³⁵ German Penal Code section 78 C (3).

³⁶ German Penal Code section 78 C (4).

³⁷ German Penal Code section 78 C (5).

นอกจากนี้การฟ้องคดีอาญาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี นอกจากจะเป็นการฟ้องร้องดำเนินคดีในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา (Strafgesetzbuch, StGB หรือ penal Code) แล้ว ยังมีการฟ้องร้องดำเนินคดีในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่เป็นความผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ (Code of Crime against International Law หรือ VStGB)

ใน Code of Crime against International Law หรือ VStGB ได้กำหนดไว้ว่า การกระทำความผิดฐานอาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ (Crime against Humanity) อาชญากรรมรุกราน (Crime of Aggression) และอาชญากรรมสงคราม (War Crimes) นั้น แม้จะไม่ได้กระทำลงในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเทศเลยก็ตาม ก็ถือเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายระหว่างประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ทั้งนี้เนื่องจากการกระทำความผิดดังกล่าว ถือเป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง ตามอนุสัญญาเจนีวา (Geneva Convention)³⁸ ซึ่งได้กำหนดให้ความผิดดังกล่าวนี้ไม่มีกำหนดอายุความฟ้องคดี

จากการศึกษาพบว่าประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นประเทศหนึ่งที่ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับอายุความซึ่งได้บัญญัติไว้ค่อนข้างละเอียด ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น พิจารณาจากความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด และอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดประกอบกัน ทั้งการกำหนดให้ความผิดบางฐานซึ่งไม่มีกำหนดอายุความ การกำหนดให้อายุความสะดุดหยุดอยู่หรือการหยุดนับอายุความไว้ชั่วคราวในกรณีต่างๆ ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งรวมถึงการหยุดนับอายุความชั่วคราวหรืออายุความสะดุดหยุดอยู่ (Tolling) ในกรณีที่คำสั่งศาลให้จำหน่ายคดีเนื่องจากผู้ต้องหาที่ได้มีการตั้งฟ้องไว้ไม่สามารถต่อสู้คดีได้ หรือคำสั่งใดๆ ของศาลหรือพนักงานอัยการซึ่งมีขึ้นภายหลังจากที่มีการจำหน่ายคดีเพื่อทบทวนความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยที่มีการตั้งฟ้องไว้ตามมาตรา 78 ซี 11

3.2.2 ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) และได้มีการกำหนดอายุความในคดีอาญาไว้สำหรับความผิดทุกประเภท โดยอาศัยแนวคิดเรื่องกฎแห่งการลืมซึ่งถือว่าการกระทำความผิดอาญาเป็นการรบกวนความสงบเรียบร้อยของรัฐ และโดยที่รัฐมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ รัฐจึงเป็นผู้เสียหายและพนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีแทนรัฐจึงเป็นผู้เดียวที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ผู้เสียหายที่เป็นประชาชนไม่สามารถฟ้องคดีได้เองเว้นแต่จะขอเป็นคู่ความทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในเรื่องนั้น การตั้งฟ้องหรือสั่งไม่

³⁸ <http://www.iuscomp.org/gla/index.html>. อ้างถึงใน ปวีณา วิโรจน์ระชะชัย. เล่มเดิม. หน้า 62.

ฟ้องคดีอาญาเป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการ และจะต้องฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความ กรณีที่สั่งไม่ฟ้องเป็นเพียงการชะลอการฟ้องชั่วคราวซึ่งสามารถกลับมาฟ้องเป็นคดีใหม่ได้อีกภายในกำหนดอายุความ³⁹ โดยได้กำหนดอายุความในความผิดอาญาไว้ดังนี้

ประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดอายุความ (la prescription) ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้⁴⁰

1. ความผิดอุกฉกรรจ์ (Crime) ได้แก่ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จนถึงโทษจำคุกตลอดชีวิต มีอายุความ 10 ปี
2. ความผิดที่มีโทษปานกลาง ได้แก่ ความผิดที่มีโทษปรับเกินกว่า 2,000 ฟรังก์ขึ้นไป (3,000 ยูโร) หรือจำคุกตั้งแต่ 2 เดือน จนถึงจำคุก 10 ปี มีอายุความ 3 ปี
3. ความผิดลหุโทษ (Contravention) ได้แก่ ความผิดที่มีโทษปรับไม่เกิน 2,000 ฟรังก์ (3,000 ยูโร) มีอายุความ 1 ปี

อย่างไรก็ตาม ในความผิดบางฐานที่ไม่มีหรือนำหลักการเรื่องกฎแห่งการลืมมาใช้ ซึ่งจะบัญญัติไว้เป็นพิเศษและเป็นคดีอาญาที่ไม่มีอายุความ คือ ความผิดในประมวลกฎหมายอาญาอันเป็นความผิดอุกฉกรรจ์เกี่ยวกับมนุษยชาติ เช่น อาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) หรือคดีอุกฉกรรจ์อื่นๆ เช่น การเอาคนลงเป็นทาส ทรมานหรือคูห่มั่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นความผิดที่เป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติหรือต่อมนุษยธรรมรวมถึงกรณีการนำเทคโนโลยีหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการกระทำความผิด เช่น การโคลนนิ่ง เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นการยกเว้นไม่นำหลักการเรื่องกฎแห่งการลืมมาใช้⁴¹

ดังนั้นสรุปได้ว่า การกำหนดอายุความในคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศสนั้น ถือเป็นหลักการกำหนดอายุความโดยพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งความผิดอันสัมพันธ์กับอัตราโทษที่กฎหมายได้กำหนดไว้ แต่ในความผิดที่มีความร้ายแรงที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นการรบกวนความสงบเรียบร้อยของรัฐ และความผิดที่เกี่ยวกับคดีอาญาระหว่างประเทศจะกำหนดให้มีความผิดนั้นไม่มีกำหนดอายุความ ถือเป็นข้อยกเว้นกฎแห่งการลืม ซึ่งรัฐสามารถที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ตลอดโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้ของกำหนดอายุความ และเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศฝรั่งเศสไม่มีหลักการเกี่ยวอายุความสะดุดหยุดอยู่ในคดีอาญาหรือการหยุดนับอายุความชั่วคราวเหมือนกับประเทศเยอรมันที่ได้กำหนดอายุความไว้ค่อนข้างละเอียด

³⁹ โกลเมน กัททริมย์. (2513). การฟ้องคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส อัยการนิเทศ, 165, 2, 32. หน้า 6.

⁴⁰ อุทัย อาทิวา. (2554). รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส. หน้า 4

⁴¹ อัครวัฒน์ เทพหัสดิน (ม.ป.ป). อายุความในคดีอาญา. หน้า 5 - 6.

จากการศึกษาตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมดตามบทที่ 3 นี้ พบว่าบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอายุความของต่างประเทศนั้น ในแต่ละประเทศซึ่งทั้งระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ได้กำหนดอายุความโดยพิจารณาถึงอัตราโทษตามที่กฎหมายกำหนดประกอบกับความร้ายแรงแห่งความผิด แต่ก็มีข้อยกเว้นที่ไม่นำบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอายุความมาใช้บังคับแก่กรณีที่เป็นความผิดร้ายแรงด้วย เช่น ความผิดที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ รวมถึงคดีอาญาระหว่างประเทศด้วย เช่น การฆ่าผู้อื่น อาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อาชญากรรมสงคราม ซึ่งประเทศเยอรมันได้กำหนดให้ไม่มีอายุความในความผิดฐานนี้และรวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศสตามที่ได้กล่าวมาแล้วด้วย

ในส่วนของการนับอายุความนั้น จากการศึกษาพบว่าหลักเกณฑ์ในเรื่องการนับอายุความแต่ละประเทศได้ยึดหลักเกณฑ์เดียวกันคือ เริ่มนับอายุความตั้งแต่การกระทำความผิดเกิดขึ้น และในกฎหมายบางประเทศได้มีหลักเกณฑ์ในเรื่องของการหยุดนับอายุความหรืออายุความสะดุดหยุดอยู่มาใช้ด้วยเพื่อที่รัฐสามารถที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดนั้นได้ และอายุความจะเริ่มนับต่อเมื่อเหตุที่ทำให้การหยุดนับอายุความนั้นหมดไป เช่น การหยุดนับอายุความกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรม การหยุดนับอายุความกรณีความผิดเกี่ยวกับเพศซึ่งเด็กมีอายุยังไม่ถึง 18 ปี โดยกฎหมายได้กำหนดให้อายุความจะเริ่มนับต่อเมื่อเด็กนั้นมีอายุ 18 ปีแล้ว เพราะเพื่อให้โอกาสเด็กในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อตน เมื่อตนเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วโดยหลักเกณฑ์นี้ ได้มีประเทศเยอรมัน และสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติรับรองไว้